

Vi kvinnor

I DEMOKRATISKT VÄRLDSFÖRBUND

Nr

3

LÄS i detta nummer:

Militärpropaganda bland barnen

Skämmer vi bort våra barn...

Bra reformförslag: Om ferieresorna

Vi har inte råd att dras med nedärvda värderingar

Om livets värde

Hans och Greta på nya vägar

De nära och de fjärran stjärnorna

Sätt stopp för atemproven!

Novell, barnsida, dikter, sömnad, mat m. m.

OMSLAGSBILDEN:

Äntligen är våren här...

Årg. 9 - 1957 - 50 öre

”Så kastar vi in en handgranat...”

En mor skickade häremdagen till oss ett exemplar av »Örnleccaren», en liten skrift som utges av Unga Örnars riksförbund, och bad oss observera och göra andra mödrar uppmärksamma på en allvarlig sak som tas upp i numret ifråga, nämligen förekomsten av militärpropaganda bland skolbarnen.

Då vi helt delar de synpunkter som den här mamman och tidskriften i fråga för fram tar vi oss friheten att återge det väsentliga ur artikeln.

Det är ytterst beklagligt och upprörande att militärpropaganda skall få förekomma bland skolungdom. Vid flera tillfällen har militären gjort försök att bland småpojkar väcka intresse för militära övningar etc. Pressen har vid flera tillfällen påtalat detta och från ansvarigt håll har man lovat att inte upprepa det skedda. Dessa löften hålls inte! Enligt tidningen »Freden» har i Stockholm och Eksjö förekommit militärpropaganda bland skolbarn. I Stockholm, berättar Expressen, har Ungdomskompaniet i Stockholms centrala hemvärnskrets tillåtit pojkar födda 1942 att förhandsinskriva sig...

En av föräldrarna har slagit larm och berättar hur ett informationsmöte gått till.

»Ett 60-tal barn i åldern 10—15 år deltog. Det blev jubel i barnhopan vid vapendemonstrationen, ledd av en ung fänrik. Ungarna fick ta vapen — bl. a. en svensk bazooka med fint och hemligt sikte — i egna händer, rikta kulsprutegeväret mot kamrater och fingra på avtryckarna.»

I ett hörn av lokalen hade en furir samlat barnen omkring ett krigsspel, med modeller av delvis sönderbombade hus. Avsikten var att visa hur man »intar en fientlig stad». Instruktörens framställning var saklig.

»Så kastar vi in en handgranat genom fönstret innan vi går in i lägenheten, för annars kan fienden skjuta på oss.»

I de cirkulär som Ungdomskompaniet skickat ut kan man läsa:

»Genom kompaniet får Du lära Dig handha karta och kompass, skjuta med gevär och andra vapen, signal-

tjänst och mycket annat som kan tilltala en sund grabb i Din ålder.»

I fortsättningen frågas det hur skolan kan tillåta att sådana »informationsmöten» hålls i skollokaler, vilket varit fallet såväl i Stockholm som Eksjö, uppger tidningen.

*

Att hemvärnsföreningar i likhet med andra föreningar av olika slag har tillgång till lokaler i skolorna för sina möten är väl i och för sig inget att säga om. Lokalbristen är svår på de flesta orter och det är naturligt att skolornas lokaler på kvällarna står öppna för organisationsmöten. Vad man däremot har anledning

fråga sig är hur militär propaganda bland minderåriga över huvud taget kan få äga rum. Det talas i den citerade artikeln om Ungdomskompaniets cirkulär. Hur når dessa cirkulär skolbarnen? Delas de ut i brevlådorna i husen eller sker det direkt i skolorna? Kommer de i brevlådorna har föräldrarna en viss möjlighet att sätta stopp för den eftertraktade kontakten med barnen från hemvärnets sida. Men sker det genom skolorna är saken betydligt allvarligare. Så vitt vi känner till har inga organisationer möjlighet att i skolorna sätta upp anslag om möten som skall hållas där. Gör man kanske undantag för hemvärdet? Kanske förmedlar man till och med de omtalade cirkulären? Den saken bör vi undersöka på varje ort där militärpropaganda förekommer bland skolbarnen. Och för övrigt söka mobilisera en allmän opinion mot att minderåriga lockas till militärundervisning och vapenövningar. När nu herrarna i armén och hemvärdet inte själva tycks inse hur otillständigt det är.

Två dikter om Barnet

av Elmer Diktonius

Barnets leende

Det finns många sorters skratt,
men barnet har blott sitt leende.
Mannen skrattar svärd och fyrkar,
kvinnan pärlor och hemmets härd,
ynglingen hårt väder och fjärran
hamnar,
ungmän blommor och bröllopsnatt.
— Deras skratt
ekar överallt i världen:
det är så dåraktigt klokt
att man begriper det.

Men barnet ler i vaggan
för ingenting.
Det ligger tyst och stirrar i himlen
med vattenblå ögon,
och rör sina händer
som ville det fånga något.
Då smyger smilet till dess läppar
från ingenstans,
och det bröder ut dem och ler,
men det hörs ingen vart.

Dock kan det lysa genom värsta
mörker,
och röja sin väg till ödemarkens
ensling;
det träffar skurken
som ett straffande svärd,
och är hans offers himmelska
skydd —
barnets leende.

I trädgården

Barnet i trädgården
är ett underligt ting:
ett litet, litet djur,
en liten, liten blomma.
Det myser som en katt åt nejlilkorna
och skubbar sitt huvud
mot solrosens jättestängel.
Tänker kanske: sol är gott —
grönt är gräsfärg.
Vet kanske: jag växer!

Skämmer vi bort våra barn så har det sina orsaker

Ofta får vi höra att barn nu för tiden är så bortskämda och fordrande. En del sanning ligger det kanske i det. Men varför skämmer vi då bort våra barn så? Den frågan tror jag vi har anledning ställa — och besvara.

När den generation jag tillhör växte upp var förhållandena ganska annorlunda mot vad de är nu. Då räknades leksaker som onyttiga föremål, eftersom ens föräldrar inte hade råd att köpa några åt en och bara det ansågs i verklig mening nyttigt som behövdes för livets nödtorft. Psykologin var ännu en okänd vetenskap; åtminstone är jag säker på att mina föräldrar aldrig hört talas om att leksaker är nödvändiga ting för barn. Med kläder var det nog så och så, även om vi hade så pass att vi kunde hålla kylan borta under de långa vintrarna. Att efter folkskolan sikta på någon fortsatt skolutbildning för barnen var för de allra flesta fullkomligt otänkbart därför att vi saknade högre skolor och det var inte möjligt för folk med små inkomster att skicka i väg barnen till någon stad.

Men under åren som gått sedan dess har mycket i samhället förändrats. Vi har bättre inkomster och bättre skolmöjligheter och följden blir att vi försöker ge barnen allt det vi själva fick avstå från när vi växte upp. Om mina och mina jämnårigas föräldrar smidde planer för oss är ovisst. De räknade antagligen med att vårt liv skulle förflyta ungefär som deras eget gjort. Nu planerar de flesta föräldrar för sina barns framtid redan när de är mycket små. Det är bara det att vi som bor långt uppe i Norrbotten gör det med en viss bävan och osäkerhet och jag tror att det är det som gör att många tycker att våra barn blir bortskämda.

...Den korta tid vi får rå om dem...

Det är dåligt ställt med arbetsmöjligheter för ungdomen här uppe. Det finns så litet att välja på — för flickorna praktiskt taget ingenting. Därför reser massor av ungdomar söderut för att skaffa sig arbete. Ofta gifter de sig neråt landet och sedan

SA HAR VI DET skulle man också kunna rubricera nedanstående, som kommer från en mor i Norrbotten. Det är ett av övre Norrlands mest trängande problem hon tar upp: de ungas flykt från hembygden därför att den icke ger dem arbete och utkomst. Och ändå — vi bor ju i Sveriges rikaste landsända, varför skall vi då behöva skicka våra barn med enkel biljett söderut, säger hon och erinrar om kvinnornas aktivitet för att få de ansvariga myndigheterna att ta itu med frågan om sysselsättningsmöjligheter för Norrbottens kvinnor och ungdom.

kommer de bara hem någon gång när de har semester. Är det underligt då om mödrarna häruppe resonerar som så: Barnen måste få ha det bra den korta tid vi får ha dem hemma eller i närheten av hemmet. Så passar vi upp på dem och ger dem allt som står i vår förmåga. Det är säkert inte alltid så klokt, ofta blir väl resultatet att när de sedan ska stå på egna ben blir det svårare för dem än det behövt bli om de tidigare fått vänja sig vid att ta större ansvar själva.

Ja, det är mina enkla funderingar om varför vi »skämmer bort» våra barn.

Men varför ska det behöva vara så? Varför ska vi mödrar häruppe samt och synnerligen behöva gå och ängslas för den dag när vi måste skicka våra barn på enkel biljett söderut? Ska det inte vara möjligt att skapa sysselsättning åt dem i hembygden? Vi bor ju i Sveriges rikaste landsända och vackert är här så det är en fröjd. Men i fråga om framtidsmöjligheter för de unga är det rena fattigdomen.

Jag talade en gång med en ungdomsvårdskonsulent i Stockholm. Han arbetade med landsortsungdomar som kommit på glid i storstaden, ofta ungdomar som skaffat sig arbete i Stockholm men inte kunnat få tag i någon bostad och råkat i klorna på mindre nogräknat folk. Han bad mig inträngande att vi skulle varna ungdomarna uppe hos oss för att ge sig ner till Stockholm, för det finns inte bostäder och det är lätt att komma på sned i livet om man inte ens har tak över huvudet och en egen säng. Tänk om ni ung-

domsarbetare, sade jag, ville hjälpa oss att väcka myndigheterna till insikt om sitt ansvar. Det är inte bara längtan efter »storstadens ljus», inte bara äventyrlust som driver våra ungdomar från hemorten, i de flesta fall är det bristen på arbetstillfällen. Om statsmakterna och andra myndigheter ville inse det och handla därefter, så att våra ungdomar kunde stanna hemma skulle inga vara gladare än vi föräldrar.

På en årskonferens i Norrbottens SKV-distrikt för ett par år sedan hade vi sysselsättningsfrågan uppe till ingående behandling. Vid det tillfället gav landstingsdirektör Viklund oss en orientering om förhållandena och vilken utvecklingen blir om inte allvarliga åtgärder vidtas för att sätta stopp för utflyttningen från länet. Han sade bl. a.: »På 10 år har drygt 20.000 ungdomar lämnat länet, om 15 år har vi 50.000 folkpensionärer mot 20.000 för tio år sedan. I början av 50-talet hade vi 28.000 personer i Norrbotten som åtnjöt socialvårdsunderstöd, därav 12.000 barn, nästan lika många som i Stockholm med tre gånger så stor folkmängd. Men att försöka påverka berörda instanser är som att skriva i vatten och tala till väggar.»

Från kvinnoorganisationernas sida har en rad framstötter gjorts i sysselsättningsfrågan. I fjol hölls en s. k. näringskonferens i Luleå — fast naturligtvis hade inte en enda representant inbjudits från de livaktiga kvinnoföreningar som finns runt om i Norrbotten. Vad konferensen kom fram till har sammanfattats i en bok, »Morgondagens Norrbotten». Den ger oss en bild av vilka väldiga resurser som finns här, om bara vi i tillräcklig omfattning finge tillvarata och förädla våra råvaror i stället för att skicka dem söderut.

Landstingsdirektör Viklund sade på vår konferens att han var övertygad om att om bara vi kvinnor enligt förde fram kravet på industrier åt vår ungdom skulle vi nå oanade resultat till fromma för oss själva och våra barn. Det är jag också övertygad om, och även om man — som vanligt — glömde bort kvinnorna och deras organisationer när man i fjol samman med representanter för statsmakterna diskuterade Norrbottens näringsproblem, så kan vi göra vår stämman hörd. Om vi håller samman och går enligt fram.

Göta Lundström

Bra reformförslag om stödet till barnfamiljerna

III.

I ett särskilt PM har familjeberedningen föreslagit en del nya bestämmelser i fråga om barns och husmödrars ferieresor. Bland annat föreslås att resorna åter blir fria, d. v. s. att den avgift på 5 respektive 10 kronor som år 1951 infördes beträffande resor med järnväg, slopas. Här ger vi en kortfattad orientering om de nuvarande bestämmelserna och familjeberedningens förslag till ändringar.

BARNS FERIERESOR

Alla barn som reser till barnkoloni har helt fria resor och någon särskild prövning av föräldrarnas inkomster äger icke rum. Annorlunda ställer det sig med de s. k. *ferieresorna*, d. v. s. när barn reser på ferier till privata feriehem, antingen det nu är frågan om placering hos släkt, bekanta eller i feriehem som på annat sätt anskaffats. I sådana fall är föräldrarnas inkomster avgörande. Enligt nu gällande bestämmelser får föräldrarnas beskattningsbara inkomst inte överstiga 5.700 kr. För kontroll skall senast utfärdade debetsedel uppvisas. Undantag kan i vissa fall göras om vederbörande kan bevisa att inkomsten under det sista året sjunkit ner

till strecket 5.700 i beskattningsbart belopp.

Vidare gäller att föräldrarna får betala upp till 5 kronor av biljettpriset för resa tur och retur. I de fall resan företas enbart med båt eller buss är den helt kostnadsfri. Undantag från bestämmelsen om avgift göres för barn till ensamstående mor och för barn i familjer där det finns minst tre hemmavarande barn i ålder upp till fjorton år, som är den gräns upp till vilken ferieresor kan beviljas. Man bör dock ha i minnet att gränsen är satt så, att rätten till ferieresor föreligger till och med det kalenderår då barnet fyller fjorton. Ett barn som är fött 1943 har alltså rätt till ferieresor under innevarande år även om födelsedagen inträffat i början av året — förutsatt naturligtvis att övriga betingelser för erhållande av förmånen i fråga uppfylles. Till dessa betingelser hör också att bortovaron från hemmet sträcker sig över minst 4 veckor, resdagarna inräknade.

Om barnet är under 10 år och inte ensamt kan resa till ferieorten utgår också s. k. *vårdarresa*, d. v. s. att modern eller annan person åtföljer barnet på resan. Också här gäller bestämmelsen om en avgift på 5 kronor.

HUSMODERSRESOR

Om en husmor beretts plats på ett semesterhem för husmödrar är resan helt avgiftsfri. Skall hon resa till enskilt ordnad semester beviljas hon ferieresor under tre förutsättningar: 1) att makarnas beskattningsbara inkomst icke överstiger 5.700

Ljuset har återvänt och med det drömmen om vårens och sommarens fröjder...

kr., 2) att hon har minst två hemmavarande barn av vilket inget under året fyller mer än fjorton år och 3) att bortovaron från hemmet sträcker sig över minst 10 dagar. Undantag från bestämmelsen om minst två barn i »reseberättigad» ålder kan göras om husmodern är i särskilt behov av vila och avkoppling. Det är i så fall husmoderssesternämnden som prövar och avgör saken.

För husmoderns ferieresemester uttages en avgift på 10 kr. Också här gäller att om resan sker med båt eller buss är den helt avgiftsfri.

TIDSKRÄVANDE ADMINISTRATION

Som bekant är det barnavårdsnämnderna som har hand om administrationen av barns och husmödrars ferieresor. För att utröna hur pass tidskrävande och kostsamt detta arbete är har familjeberedningen vänt sig till ett antal barnavårdsnämnder och begärt upplysningar. Av dessa framgår att administrationen kräver mycken tid. En icke oväsentlig del av barnavårdsnämndernas arbete får ägnas åt kontrollen av att bestämmelsen om bortovaron (minst 4 veckor för barn och 10 dagar för husmor) efterlevs. Härvid användes s. k. *kontrollintyg* som för barnens vidkommande skall ifyllas av myndigheterna på ferieorten och efter hemkomsten uppvisas för hemortens barnavårdsnämnd. Husmoderskontrollintyg ifylles av den person

hos vilken hon vistats under ferien. Ofta måste barnavårdsnämnderna inkräva dessa intyg. Har ferievistelsen inte varat den föreskrivna tiden skall biljettkostnaderna återkrävas och alla sådana fall skall av nämnden inrapporteras till socialstyrelsen.

KONTROLLINTYGET BÖR SLOPAS

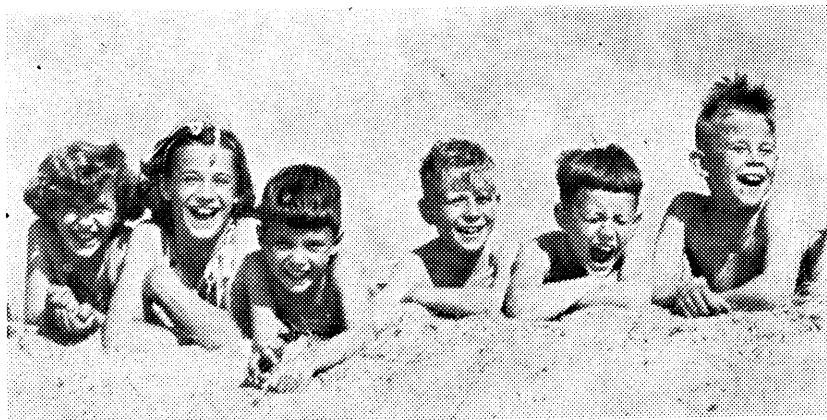
Nu föreslår familjeberedningen att hela systemet med kontrollintyg slopas, eftersom kontrollen mycket väl bör kunna skötas av järnvägen. Om man exempelvis löser en vanlig semesterbiljett — vilket vem som helst kan göra under förutsättning att resan omfattar minst 6 dagar — så står första tillåtna återresedagen på

den. Detsamma kan naturligtvis tillämpas när det gäller ferieresorna.

Vidare har familjeberedningen funnit att antalet ferieresor för barn till enskilt ordnade feriehem sjunkit väsentligt och att anledningen främst måste anses vara kravet på minst 4 veckors bortovaro. Många familjer vill semestra tillsammans, men de vuxnas ferier är sällan så långa som 4 veckor — oftast 3 eller bara 2. Även om vederbörande för övrigt fyller alla betingelser för erhållande av ferieresor för barnen sätter det långa bortovarokravet spärr för möjligheterna härtill. Även i fall då föräldrarnas semester sträcker sig över hela 4 veckor är det på grund av bestämmelsen om att biljett till ferieresor icke är giltig vid veckoskiftet och helger omöjligt för familjen att utnyttja eventuell rätt till ferieresor för barnen.

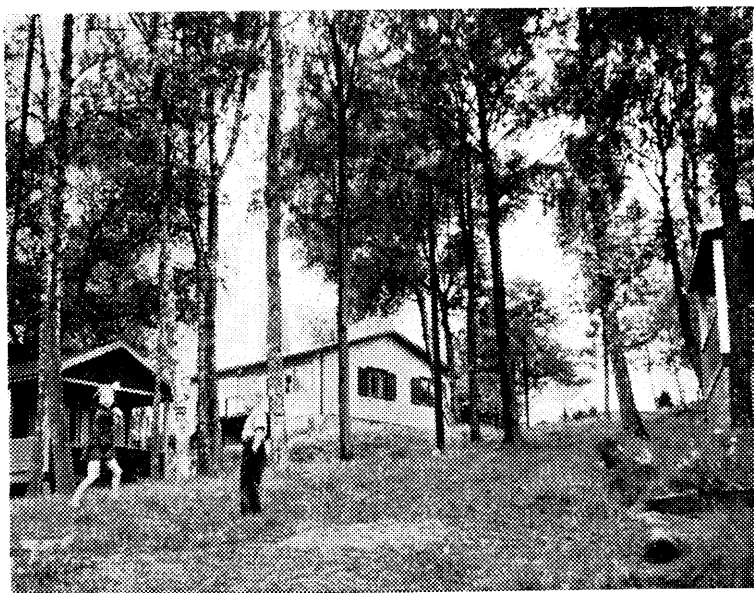
Nu föreslår familjeberedningen att kravet på bortovaron sänkes till 10 dagar — detsamma som gäller för husmödrars ferieresor. Därvid stöder man sig på synpunkter som en rad kommunala instanser framförde i sina remissyttranden till 1954 års familjeutrednings betänkande.

När ferieresorna för barn infördes 1940 var de helt avgiftsfria. År 1951 belades de med en avgift av 5 kr. Samtidigt blev också ferieresorna för husmödrar avgiftsbelagda till 10 kr. Då förslaget om avgiftsbeläggningen debatterades i riksdagen karakteriserade förutvarande socialministern, Möller, detta angrepp på en betydelsefull reform som »en reaktionens första svala...» Nu föreslår familjeberedningen att *avgifterna*

För storstadsungar kan inget mäta sig med detta: sandstränder och saltböljor. Bara för ett fåtal finns det plats på sommarkolonierna men en generösare giv när det gäller ferieresor skulle bidra till att tusenden flera finge komma bort ett tag från storstaden.

För många familjer är just det här drömsemesteren...

EN APPELL FRÅN VÄRLDENS MÖDRAR TILL VÄRLDENS STATS MÄN

Våra läsare har tidigare hört talas om Mödrarnas permanenta internationella kommitté som bildades på förslag av Mödrarnas världskongress i Lausanne 1955. Vid sitt första sammanträde i Lausanne februari 1956 antog kommittén enhälligt en deklaration ur vilken vi citerar de viktigaste punkterna:

»Vi förklarar att för oss finns inga hinder för vänskap och förståelse mellan alla världens folk. För oss är de alla en familj och världen är ett hem där alla har rätt att leva i fred.

Vi är förvissade om att alla tvister kan lösas genom förhandlingar i en anda av vänskap och samarbete.

Vi mödrar vädjar till alla statsmän och till alla folk i världen att leva i FN-stadgans anda, att avskaffa alla militärpakter som hotar freden, och att avstå från krigsmaskineriet som ett medel att slita tvister.

Vi kräver allmän, progressiv, kraftig och samtidig nedrustning såsom en grundförutsättning för att undanröja den omedelbara krigsfaran.

Vi kräver, i väntan på full avrustning, att alla regeringar skall underteckna en konven-

tion att ej använda massförstörelsevapen och att de omedelbart inställer experiment med atom- och vätevapen.

Vi kräver att världens tillgångar skall användas för mänsklighetens bästa och främst för att tillförsäkra våra barn hälsa, uppfostran och de samhällsåtgärder som är nödvändiga för att leda deras utveckling och främja deras lycka. Det är vår önskan att barnen uppfostras i en anda av vänskap och fred.»

Kommittén beslöt att deklarationen skulle överlämnas till FN:s generalförsamling såsom ett uttalande och en appell från världens mödrar till världens statsmän. Så har även skett.

Avsikten var att sända deklarationen med en delegation från så många som möjligt av de 44 länder som har representanter i kommittén. Nio länder förklarade sig villiga att sända delegater: Frankrike, Holland, Japan, Kanada, Kina, Rumänien, Västtyskland, Tjeckoslovakien och Vietnam. Ett par hindrades av personliga skäl från att fara men flertalet

kunde ej få visum till USA. Till slut hade vi tre representanter: från Kanada, Västtyskland och Frankrike. De befann sig i New York i januari 1957. Vid samma tidpunkt sände vi deklarationen per brev till samtliga 80 FN-delegationer och till generalförsamlingens president och FN:s generalsekreterare. Tyvärr ansåg sig de båda sistnämnda av principiella skäl förhindrade att personligen träffa våra representanter, eftersom de uppfattade mödrakommittén som en icke-regeringsorganisation.

Våra delegater blev dock glädjande nog mottagna av biträdande generalsekreteraren, dr Ralph Bunche, som sade till dem när de berättade om våra önskemål: »Det är detta vi arbetar dag och natt för att uppnå.» Våra representanter sammanträffade med medlemmar av 37 nationers delegationer. De längsta samtalen hade de med Egypten, Israel, Ungern, Luxemburg, USSR och vissa sydamerikanska republiker. Ambassadören från Sudan berättade om kvinnorörelsen i sitt land och ville gärna förmedla kontakt mellan den och vår kommitté. Flera kvinnliga medlemmar av FN-delegationer bad att få bli underrättade om vårt fortsatta arbete. Våra ombud besökte även några ambassadörer och fick kontakt med många amerikanska kvinnor och flera kvinnoorganisationer. De framhåller särskilt att Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet gör ett mycket förnämligt fredsarbete genom sin avdelning i USA.

Trots alla svårigheter har vår kommitté lyckats genomföra uppdraget att göra kvinnornas, mödrarnas, fredsvilja känd för folkens representanter i FN. Vi vet också att många kvinnor från olika länder sänt flygbrev till sina länders delegater och till de ledande i FN där de instämt i vår deklaration.

Vi föreslår också att den eller de som så kan understödjer våra delegaters energiska arbete genom att sända aerogram till FN:s generalsekreterare, Dag Hammarskjöld, och instämma i deklarationens syfte.

A. A.

slopas och att vi i fortsättningen med fog skall kunna tala om »de fria resorna för barn och husmödrar». Om förslaget går igenom kommer det sannolikt att visa sig att ett slopande av avgiften medför avsevärda lättnader i administrativt hänseende.

Beträffande åldersgränsen för erhållande av feriereska föreslår familjeberedningen att denna höjes från nuvarande 14 till 16 år. Därvid stöder den sig också på befolkningsutredningens uttalande i samband med förslaget om ferieresornas införande, då den förutsatte att om barnens skolgång i framtiden skulle komma att bli längre borde rätten till ferieresor kvarstå till och med det år då skolplikten upphörde. Fast enhets-skolan ännu är långt ifrån genomförd går redan nu många barn i skolan efter 14 års ålder, och därför anser familjeberedningen det vara väl motiverat att nu höja åldersgränsen till 16 år.

I fråga om inkomstprövningen

föreslår familjeberedningen att den nuvarande gränsen — 5.700 kr. i beskattningsbar inkomst — bibehålles vid ett barn men höjes med 1.000 kr. för varje barn utöver ett. I sitt yttrande till 1954 års familjeutrednings betänkande föreslog socialstyrelsen att gränsen borde höjas till 8.000 kr. i beskattningsbar inkomst. Med tanke på hur önskvärt det är att så många barn — och husmödrar — som möjligt får komma i åtnjutande av rekreation (det är alltför många familjer i små inkomstlägen som inte har råd att resa bort under semestern) är det beklagligt att familjeberedningen icke anslutit sig till detta socialstyrelsens förslag. Inget hade väl hindrat att man därutöver tagit särskild hänsyn till de stora barnfamiljerna genom en höjning av inkomstgränsen för deras del. Men för tusentals familjer med upp till 3 barn skulle socialstyrelsens förslag varit att föredraga. Och de flesta barnfamiljerna i vårt land är att hänföra till gruppen »högst 3 barn».

Vi har inte råd att dras med nedärvda värderingar

Om den väldiga reservarbetskraft som landets 400.000 jordbrukarhustrur utgör för landets livsmedelsframställning talade jordbrukarhustrun och författarinnan Astrid Pettersson fritt ur hjärtat den 16 februari i radions programpunkt med samma namn. Med hennes benägna tillstånd återger vi här hennes tal som är fyllt av friska och vettiga synpunkter.

Det har sagts i ett föregående program att husmorsyrket representerar en tredjedel av landets samlade produktivitet för höjd levnadsstandard. Vad har då bondhusmor för andel i denna tredjedel? De 400.000 jordbrukarhustrurna, som inte bara är innehusmödrar, utan också landets största reservarbetskraft när det gäller framställning av livsmedel?

För landsbygdens egen del, för jordbrukaren, mannen, är denna reservarbetskraft så självklar, så nedärvd att han inte ser den. *Jag kan aldrig komma dit där hans mor stod.* Med en alldeles självfallen tankelogik jämför min man mej med *sin mor*. Han ser min arbetsdag, ser att jag sköter hemmet, bakar, syr våra kläder, lappar trasiga byxor och overaller. Men han ser mej också, åtminstone vintertid, läsa tidning. Detta hann aldrig hans mor. Hon hade ju inga lättvättade linoleumgolv, inget rinnande vatten, ingen andelstvättstuga för grovtvätten. Min mans mor vävde dessutom allt i klädväg och — hon hade *elva barn*. Dessutom mjölkade hon ensam sex kor.

Vi har mjölkkningsapparat och jag slipper för det mesta ladugårdsarbete. Hans mor band säden för hand. Jag sitter bara helt makligt på bindaren och reglerar spakar. Jag står i sädeslassen precis som hon. Skördarna har mångdubblats, men jag behöver inte ha tjugan i varenda nek eller lassa av. En hiss tar hela lasset och jag har bara att jämna.

Det är inget fel på min man när

han i sitt innersta tycker att han ställt det bättre för sin hustru. Då skulle det vara fel på all modern barnpsykologi — den som säger att barndomens inställning är avgörande för karaktären. *Jag har det bättre än hans mor.* Protesterar jag eller vill jag att han skall ta sina jämförelser i nutid, då har han hela Sveriges samlade bondekår bakom sej och sitt gammaltida tänkande.

Man har samlat detta tänkande i en fackförening. Jag har ingen hel rösträtt i den, knappt en halv, ibland ingen. Först om jag blir änka får jag den. Först då kan jag väljas in i styrelser och förtroenderåd. Det är i dessa som det beslutas om vår framtid. Riksförbundet Landsbygdens Folk består till 99 procent av män. Kanske är det därför som det finns så många ungarlar på landsbygden. Detta sagt utan skämt. En undersökning har visat att *eliten av flickor först tänker på yrkesutbildning* och i andra hand på att bilda familj. Kan vi inte skapa fram yrken för vår ungvinnöelit så flyttar den. Föreningar kan inte leva utan ledare. Flyttar *eliten* kommer svansen efter. Vi har dock möjligheter att lansera yrken för kvinnor inom jord-

bruket (vi har lättare att ge en kvinna sysselsättning vintertid). Vi har som gifta den allra bästa utsikt till *deltidsarbete*.

Borde inte alla Sveriges husmödrar ställa sej bakom en lanthusmor och hjälpa henne till yrkesmedvetenhet? Borde det inte ligga i allas intresse att maten produceras billigast möjligt? Kan vi hålla vår standard i framtiden utan lanthusmors deltidarbete? Om hon inte rycker in i alla högtoppar: i höskörd, i sädesbärgning och potatisplock måste ju gården ha en *heltidsanställd* eller också måste ännu fler lantarbetare gå arbetslösa vintertid. Vem betalar understödet till dem? I yttersta kanten får livsmedlen betala dem. Vi kan skördetröska, vi kan plocka potatis med helautomatiska redskap, men varje husmor vet att tusen sår kan den maskinen göra på knölna. Skördetröska och halmbränning, allt detta tagandet från jorden utan återbäring, gör oss urarva. Vi lever för dagen och har inte en tanke på vad morgondagen skall bära i sitt sköte. Varje litet tankeexperiment skulle ställa oss inför en avgrund. Vad skall vi till exempel ta oss till om vi i morgon skulle ställas inför

En bild från 1955: Astrid Pettersson pysslar om gårdens Pälle.

ett nytt krig? Hur ser det ut runt om mej, här och på granngårdarna? Hästarna är utdöda, traktorn kan jag visserligen köra om jag lyckas få olja, men stannar den så står den där. Jag möter ett flatskratt om jag talar om att lära mej riktig traktorskötsel. Det är med det som med fruaras körkort för bil — de ska ha det för att köra hem från kalas, när männen har promille. Jag är aldrig tagen på allvar. *Aldrig räknad med i produktionen.*

Hur skulle jag då kunna ha självförtroende? Varenda storstadstidning har skällt ut mej och min yrkeskår. *Vi har skott oss på andras bekostnad.* Vi går ju inte ens bonnigt klädda längre. Vi går ju inte att förlöjliga för vårt dialektala prat. *Vi börjar ju likna stadsbor.* Vi bor lika modernt. Vi hushållar inte ens på det traditionella sättet. Tänk att jag inte ens har en stor juleslakt. *Tänk.* Jag är ju konsument, jag som alla andra. Kan man få lov att komma fram till all denna jämställdhet när man bara är bonne...

Får jag lov att köpa mitt mjöl i speceributiken och mina konserver på burk? Får jag lov att ta djupfrysta grönsaker och kakmixer och alla de tusen moderniteter som stadsbon har? Undra på att potatisen kostar tjugo öre per kilo — förr, i den gamla goda tiden, kostade den två öre.

Varför är det inte självklart för varje svensk medborgare att den höjda levnadsstandardens kaka skall delas av *alla*. Jag och alla husmödrar måste få del av fritiden. För att få del av den måste jag ta genvägar i hushållet. Utan att sänka vår standard. Kravet på hygien, bad och klädbyten är större än förr. Det kostar husmors tid. Skall jag då också vara deltidsarbetande i produktionen, hur mycket mer behöver jag då inte kunna rationalisera mitt hushåll?

Finns en enda likhet mellan mej och min mans mor mer än detta: *Vi är lika dåligt värderade.* Han ärvde sin värdering av sin far. Hans mor fick aldrig hushållspengar utan att be om. Vi gick från natura- till penninghushållning då. Jag får heller aldrig pengar utan att be. Det är inte snålhet, inte misstroende, bara detta: Han vill inte vara sämre än sin far. Det är *fadersidealet*, vackert i och för sej, men jag har ju ett modersideal tvärtemot. Min mor tiggde

Forts. å sid. 19

Från föreställningen i Medborgarhuset: Fr. v. skalbaggen, rådjuret, häxans duva, föräldrarna och längst fram en liten Maria nyckelpiga som fick vara med på ett hörn.

Hans och Greta på nya vägar

För några år sedan tog en grupp kvinnor i Abrahamsberg, ett ytterområde i västra Stockholm, ett utmärkt initiativ. De hade sett hur barn om söndagsförmiddagarna kom traskande med några slantar i ena näven och ofta något småsyskon vid den andra, på väg till biografens middagsföreställning. De här kvinnorna satte sig inte ner och förfasade sig över föräldrar som skickar sina ungar på bio utan att kanske ens veta vad de får se där. De visste så väl vad som bl. a. låg bakom smättingarnas biobesök: trångboddhet, mödrarnas behov av ett par ostörda timmar för att ställa huset i ordning och laga söndagsmiddagen. Men eftersom de här kvinnorna visste en del både om hur folk i allmänhet har det och vilken smörja biograferna bjuder barnen, satte de igång med att ge dem något annat i stället. I en lokal

som stod outnyttjad på söndagsförmiddagarna ordnade de med dans och lekar, hobbyverksamhet och annat trevligt. Ja, de bjöd till och med på film ibland, god film som passar barn och har något att ge dem. Så småningom fick dessa duktiga kvinnor också ett visst kommunalt stöd för sin behjärtansvärda verksamhet om vi inte missminner oss.

Sedan dess har många goda initiativ tagits runt om i landet. Det räcker att nämna barnfilmklubbarna som på sina håll också sysslar med sång och lekar — och naturligtvis barnteaterverksamheten, men som tyvärr ännu är alltför litet utbyggd.

Inom Stockholms SKV-distrikt har man under senare år ägnat stort intresse åt barnteaterverksamheten. I några av ytterområdena har man utmärkta små barngrupper som träget

och med begeistring tränar och som brukar uppträda på avdelningarnas familjefester. Det är nu en gång så att för att få ungar verkligen intresserade måste man bjuda dem sådant där de själva kan vara med och skapa.

En söndagsförmiddag i januari spelade en grupp barn inför fullsatt hus i Medborgarhusets stora sal. Det var urpremiär på »Hans och Greta på nya vägar», en modern saga på ett gammalt motiv. Pjäsen som är skriven av Hilde Rubinstein fick ett varmt mottagande och barnen som framförde den skötte sig verkligen med den äran. Det var barn från ytterområdena Solberga, Västberga och Hägerstensåsen och dessutom inleddes föreställningen med bland annat en vårlek i sång och dans, framförd av barn från grupperna i Björkhagen, Bandhagen och västra Enskede.

Hilde Rubinsteins lilla pjäs om Hans och Greta har ett allvarligt budskap till föräldrarna, som kan formuleras så: barn är viktigare än bilar och väl-

dammade möbler, försök släppa efter på ambitionerna kring de döda tingen och tag hand om och njut av det som lever, så blir både ni och barnen lyckligare.

Efter föreställningen var det många föräldrar som uttryckte önskemål om att sådana här föreställningar bör förekomma ofta. De är en sådan glädje för barnen och de ger tillfälle för föräldrarna att komma samman under former där barnen helt kan vara med, sade man. Och barnens förtjusning var som man kunde vänta mycket stor. Att se teater där de agerande är barn har naturligtvis en särskild tjusning för barnpublik. Här kan de helt och fullt sätta sig själva i »skådespelarnas» ställe. Varje gång man har tillfälle deltaga i sådana här familjefester lägger man märke till en sak: när vuxna framför något underhållningsnummer är det ofta svårt att få barnen att hålla sig tysta, men så snart det är en liten pojke som spelar en trudelutt på dragspel eller en flicka

som läser en dikt eller kanske dansar eller några barn som sjunger — genast är det dödstyst i salen och barnen sitter som förhaxade och följer det hela med vidöppna ögon och öron.

Barnteaterverksamheten inom Stockholms SKV-distrikt bygger helt på frivilliga krafter. Ledare och instruktörer för dessa små grupper är föräldrar som vill hjälpa till att ge barnen nyttig sysselsättning. Naturligtvis krävs det handlag med barn och stort tålamod, men alla de som sysslar med det försäkrar med en mun att det är en väldigt stimulerande uppgift. Och det roliga är, säger de, att andra föräldrar så gärna hjälper till. Mammorna syr kostymer som behövs, pappor som har bil kör hela lass med barn till repetitionerna. Vilket allt vittnar om att föräldrarna sätter stort värde på denna barnverksamhet och inser dess betydelse. För övrigt berättar man att till föreställningarna är både de barn som spelar och deras små kamrater ivriga att reklamera för saken, sälja biljetter o. s. v.

Det är så mycket dåligt, fult och dumt som barn i våra dagar konfronteras med på biografer och i seriemagasin. Vi är ledsna över det och vi protesterar. Och det är bra. Men vi kan säkert göra mera, något verkligt positivt. Så som kvinnorna i Abrahamsberg gjorde och så som SKV-kvinnorna i Stockholm och på flera andra håll gör. Det klagas över lokalbrist, men på söndagarna står skolornas lokaler tomma. Varför skall inte de kunna få användas också på söndagarna, när det är till barnens bästa? Det borde vara självklart, tycker man, liksom också att de borde ställas gratis till förfogande för organiserad fritidsverksamhet bland barnen. Det borde också vara möjligt att få kommunerna att ekonomiskt stödja sådan här verksamhet, ty som allt annat kostar den naturligtvis pengar även om arbetet därmed är baserat på frivilliga krafter.

Uppe i hörnet Månen och Solen. Nedan Hans och Greta samman med häxan.

Pierre Gamarra:

Havet och Operan

Om längtan och en livslång dröm
handlar den här novellen av den franske
författaren Pierre Gamarra.

Från gränden Saint-André-des Arts kom den gamla kvinnan ut på Saint-Michelorget. Det var en ljus parisisk sommarmorgon, inte alltför varm, ty föregående dag hade det regnat.

Över hustaken hängde en blå himmel utspänd, en otadligt blank himmel utan ringaste antydning till moln. Den gamla gick sakta och njöt av den klara varma luften. Hon kände sig själv lätt och klar denna dag, som om hon vore av glas och hade ett hjärta av kristall. Det var nu verkligen en osannsynlig föreställning i betraktande av hennes svarta jacka, den slitna kjolen av grått linne och de gamla skorna, fulla av sprickor, och ändå var det så: en lätthet i kroppen och ett hjärta av kristall.

Hon log vid anblicken av kramboddarna, blompottorna på kaféterrasserna, raden av träd längs Seine och hon viskade: »Så vackert! Vilket härligt väder!»

Vädret var verkligen härligt. Efter åskvädret i går låg Paris och badade i solsken; de rosafärgade och duvgrå husfasaderna med sina blinkfyrar av pelargonior och krasse, som blommade på nästan alla balkonger. Solen trängde genom de slanka trädens lövverk, gled över deras sandfärgade stammar. Hur härliga var inte alla färger denna glada soliga morgon!!

Kafékypparna ställde leende ut bord och korgstolar vid trottoarkanterna.

Det tycktes som om också de var vid gott humör. Doften av anis och friskt vin blandade sig med aromen från frukt och grönsaker, som grönsakshandlarna drog på sina kärror genom gränderna. Redan satte sig bilkarusellen i gång, ledd av de skramlande gröna bussarna.

Den gamla kvinnan stannade framför fontänen i hörnet av Saint-Michel, stödde sig mot den släta stenbalustraden och slöt ögonen. Det gjorde hon inte för att vila utan för att lyssna till bruset från vattnet.

Och vattnet sjöng, kluckade och mumlade, det erinrade om en bäck eller flod vid mynningen till havet, eller kanske till och med om havet självt, såsom det väl strör ut sina klenoder av svall och skum vid foten av en klippa eller en strandgrotta. Röster av detta slag måste ibland vara typiska för havet. Djupa och klara och en smula hemlighetsfulla. Havet ser ju så många länder, så många platser av alla slag, flackt sandiga och klippbranta...

Den gamla kvinnan öppnade ögonen. Där skimrade åter i alla regnbågens färger det solfjäderformade vatten-svallet från Saint-Michelfontänen. Det var en ögonfröjd. Naturligtvis inte så skönt som havet självt med sina jättevågor eller sina lätt krusade böljor, men i alla fall underbart nog. Vinden bredde ut vattenkaskaden som ett segel och spred kyligt duggregn runt omkring. När den gamla svärmskan kände den doftande friskheten mot sin rynkiga hud slöt hon ännu en gång ögonen. Hennes tankeflykt bar henne långt bort från Paris: nu står hon vid stranden till den gränslösa oceanen, sjövindens milda fläkt täcker de infallna kinderna med salt dag. Hon känner till och med den typiska lukten av tång och musslor...

Havet är härligt. Och oerhört stort.

Soldränkta stränder där kvinnor står på huk och lagar nät. Långt borta, ända vid horisonten, de glittrande ljusen från skepp som kommer från Kina eller Amerika. Hur många länder bespolas inte av världshavet...

Kvinnan suckade. Men det var ingen ängslig suck. Hon sade sig: »Dagen har börjat bra. Det måste bli en framgångens dag, en lyckodag!»

Hon fortsatte sin rundvandring kring torget tills hon nådde tidningsståndet. Hon kände sig frestad att genast, ofördröjligen köpa en tidning. Men så hejdade hon sig själv, det gällde att förlänga förväntningarna. Ännu hade hon gott om tid, tids nog fick hon reda på allt, och en aning sade henne att den här gången skulle hon inte bli besviken. Hon bestyrktes i sin övertygelse av solens välgörande ljus, den milda luften, denna sommarmorgons lugna skönhet.

Det var semestrarnas tid, den bästa tiden på året. Turistbussar fulla av nöjesresande körde över torget, den ena efter den andra, i riktning mot Notre-Dame, vars vita torn glänste bortom Seine. Varje ögonblick mötte den gamla kvinnan skrattande och muntert pladdrande grupper av utlänningar behängda med kameror: engelsmän, amerikanare, holländare, svenskar och till och med skottar i sina korta kjolar. Kvinnan var van att möta allt möjligt slags folk i kvarteren kring Saint-Michel. Där fanns det rika och fattiga, excentriska människor, flickor med svallande hårmanar och långa byxor, flickor med djupa uringningar — du store Gud! — butiksflickor, studenter i luggslitna rockar, glänsande snobbar. Och trista lastbilar rullade igenom där och blanka vrållak...

Vilken praktfull dag! Sist och slutligen kan också hon unna sig ett par minuters paus i likhet med alla dessa människor hon möter och som slukar

Paris med ögonen. Sedan ska hon alltid få tid att köpa en tidning och skaffa sig klarhet. Och när hon sedan vet vad som väntar henne skall hon gå och hämta sina pengar. Man kan föreställa sig vilka ögon banktjänstemannen ska göra när han får se den fattiga gumman i luckan. Fast det egentligen inte finns någon anledning till förvåning, eftersom slutligen litet var kan ha tur någon gång. »Kanske vill ni se mitt legitimationskort?» »Tack, det är inte nödvändigt.» Men för alla eventualiteters skull har hon tagit med sig legitimationskortet.

Det märkvärdigaste: man känner henne bra i denna stadsdel. Henriette Madelon, husmor, 68 år gammal, änka efter Louis Madelon... Husmor, riktig hemhjälp, som inte bara sköter sitt eget hushåll utan också hjälper till i andras hem.

Ja, när hon först har pengarna, då får hon väl... Ack, på detta ögonblick har hon fått vänta länge. Ärligt talat, sedan sin barndom har hon väntat på det...

Hon var tjänsteflicka, gick i främmande hus och tvättade, bonade parkettgolv och putsade fönster. Förre kostade det henne ingen större möda. Hon var ung, kraftig, oförvägen. Herrskaperna var mycket belåtna med henne och därför saknade hon aldrig arbete. Men den som nu tog henne i sin tjänst såg betänksamt på den lilla kvinnan: späd, smalaxlad, grånat hår, torra knottiga armar. Är det möjligt att denna stackars gumma har kommit för att ligga på knä och skura och bona golv? Eller klättra upp på den höga stegen för att putsa fönstren? Borde hon inte hellre sy eller stoppa strumpor? Ja, om inte ögonen blivit så svaga.

Hon bodde i vindsvåningen fem trappor upp i ett mörkt skevt hus i Saint-André-des-Arts-gatan. Grannarna i huset bemödade sig att efter måttet av sin förmåga hjälpa henne och kom ihåg henne med allehanda små uppdrag. Men allt, till och med hyran för vindskupan, hade blivit så dyrt att mor Madelon flera gånger i veckan måste gå bort och bona golv eller tvätta stortvätt.

Nu gick hon längs kajen. Mellan försäljningsbodarna. Seine glänste blågrön, med glittrande ljusprickar på vågorna, som såg ut som fladdrande silveraktiga fjärlar...

Henriette Madelon hade aldrig sett havet, bara drömt om det i hela sitt liv. Hon hade frågat ut grannar och bekanta och ur deras skildringar försökt göra sig en bild av havet.

— Är det så stort? frågade hon. Och tar verkligen inte slut någonstans? Hur är sånt möjligt? Och böljorna, de små och de stora, med vågkammar som kastar upp skum...? Nej, jag kan inte föreställa mej det. Det måste man nog själv se...

Hon hörde sig för hos en liten pojke som under sommarlovet varit på en feriekoloni vid havet: »Badade du? Smakade du på vattnet? Ja, det ska smaka salt, det vet jag, men det smakar inte som vårt salt som man kan köpa i butiken. Och ångbåtarna? Såg du ångbåtar?»

På grundval av målningar, teckningar och fotografier hade hon bildat sig en föreställning om havet. Hon kände till och med hur havet luktade, otydligt men i alla fall berusande.

Varje gång hon kom förbi fiskstånden på torget vid Buci stannade hon vid anblicken av tonfisk och flundror, krabbor och musslor, och hon längtade till havet...

En gång hade hon på hemvägen observerat en segelbåt på floden mellan Pont Neuf och Pont Saint-Michel. De vita seglen som gled fram mellan pariskajernas sten frambesvor plötsligt inom henne bilden av havets oöverskådliga vidder...

Såg hon en mås i flykt sade hon sig oftast: »En sjöfågel, en fågel som kommer från det öppna havet!»

Medan hennes man ännu levde hade de flera gånger föresatt sig att ta tåget på lördagseftermiddagen till Tréport eller Dieppe. Det hade ju egentligen varit ganska enkelt bara inte biljetterna varit så dyra. Varje år hette det: »Nå, nästa sommar reser vi alldeles säkert, på något sätt ska vi nog lägga de slantarna åt sidan och sedan ta fritt två dar...

Men sommar efter sommar gick och alltid kom något emellan och resan till havet blev inte av, blev bara en dröm...

Så insjuknade Louis och Henriette måste arbeta för två. Sedan kom kriget med allt sitt elände, då var det inte att tänka på någon resa till Dieppe eller Tréport. Planerna på en resa till havet var förflyktigade som höstlöv för en plötslig vindstöt. Och dock upphörde Henriette aldrig att tänka på havet.

»Om jag lever väldigt sparsamt,» tänkte hon ofta, »så kanske jag i alla fall kan spara ihop de slantar som behövs... Jag tar mej fritt en eller två dar och får se det ändlösa, fredligt vaggande havet...»

Mor Madelon kom förbi antikvariarens bokstånd, där de förbipasserandes blickar stannade vid de imposanta folianternas förgyllda inbindningar. Här fanns också böcker i färgrika vackra skyddsomslag. Fru Henriette Madelons hjärta bultade snabbare när hon närmade sig mapparna som bar namn och titlar som alltid satt hennes inre i rörelse: Beethoven, Rossini, Mozart, Gounod... I huset där hon bodde hade en gång någon två trappor upp sjungit arian ur Barberaren i Sevilla: »Figaro här, Figaro där...». »Traviata», »Faust», »Corneilles klockor», »Don Juan» och hundratal andra titlar på notmapparna väckte hos den gamla kvinnan föreställningen om en jättesal som strålade i ljus och guldornament och var fylld av musikens upphöjda klanger.

Det var hennes andra dröm, hennes andra livslängtan: att någon gång få gå på operan.

Också om det hade hon många gånger talat med sin man. Att en gång gå på operan, det var ju alltid mindre komplicerat än en resa till Tréport. Det räckte med att köpa teaterbiljetter, helst i förköp, och gå över Seinen. Sedan måste man till Louvre och då var man framme vid Operagatan och hade Operahuset rätt framför sig.

Detta samtalsämne hade de ofta berört: i sanning, det var verkligen bra dumt att bo i Paris och aldrig gå på operan, bara nöja sig med att se Operahuset utifrån. Även om byggnaden också utifrån var väldigt vacker att se på så kunde man ju ändå inte jämföra det intrycket med den upplevelse som väntade en därinnanför... I den praktmättade luften, under strålände kristallkronor skimrar siden, sammet och smycken i alla regnbågens färger. Ljuset slocknar, förtrollande musik börjar ljuda, sångröster tonar, graciösa dansöser i balettkjolar av tyll svävar in.

Men åren gick, teaterrepertoaren växlade, men varken fader Madelon eller hans hustru satte sin fot på operan.

Ofta nog talade de om det. Men ena gången var vädret för kallt, andra gången hade man inte en sou i portmonnän, tredje gången...

Morgonen var fortfarande mild och ljus. Henriette Madelon avslutade sin promenad. Ännu en gång passerade hon i maktig takt antikvitetsstånden. Framför henne reste sig åter Notre-Dames tornspiror mot den blå himlen. Hur härligt var det dock att se allt detta! I sanning, en sådan dag kände man sig lätt om hjärtat. Endast sådana dagar kommer den stora lyckan. Och varför inte? Av ett stycke papper som den gamla höll hårt i högra handen avhängde hennes längtans förverkligande. Hon var säker på att den här gången skulle hennes båda drömmar gå i uppfyllelse. Det garanterade denna klara och ljusa pariserluft. Hon kor-

Forts. å sid. 20

Om livets värden

EN NY ETIK kallar Jacqueline Hawkes en artikel som hon nyss publicerat i *The New Statesman and Nation* där den väckt en del diskussion.

Hon börjar med att säga att en kontrarevolution pågår — i England är det särdeles tydligt — en mäktig rörelse för att kringskära en mödosamt vunnen tankefrihet. Denna rörelse har framgång till stor del därför att så litet positivt på senare tid inlagts i begreppet frihet.

»Vi behöver en positiv etik för att rädda oss från den materialism som nöjer sig med bröd och skådespel. Både labour- och högerregeringar har på olika sätt styrkt människorna i den tron att allt de behöver är möjlighet att köpa förnödenheter och förströelse. — — — Vi behöver en ny positiv etik både för att bekämpa kontrarevolutionen och som ny inspiration för de många som i allt större utsträckning märker att fastän ett tjockt avlöningskuvert innehåller många goda ting så finns bland dem inte nödvändighetsvis lycka och ett rikt människoliv.»

Författarinnan säger att vårt sjäsliv har fått en ensidig utveckling. I många århundraden nu har vi odlat mest vårt intellekt och vårt viljeliv, tyngdpunkten måste nu förskjutas. En sida av denna nya etik skulle vara att ge livets positiva aspekter mer stöd i stället för att överbetona förbud. Vad hon där har att säga om sexualmoral gäller mer England än oss.

En intressant och viktig följd av denna nya etik som skulle räkna med hela vårt sjäsliv bleve att handlingar ledande till oskönhet och förstöring skulle räknas som brott. De som fördärvar skog och mark, som förstör vackra städer eller ytterligare förfular industriorter, de som gör livet odrägligt genom buller och stank skulle anses minst lika brottsliga som tjuvar. Vi kan själva öka raden av sådana brottslingar: de som förgiftar våra floder och sjöar med avfall från fabriker och vattenklosetter, de som släpper ut olja i våra farvatten, de som genom vätebombsexperiment vårlar sjukdomar i kommande år och avlägsna generationer — — —.

Författarinnan säger vidare att den viktigaste revolutionen i våra länder

nu är en revolution i fråga om värden, hela atmosfären i livet. Vi kan bidra att skapa det rätta klimatet för en sådan förändring genom att hedra och stödja konstnärer, tänkare och de verkligt religiösa. Vi kan se till att de där som alltid är förträffliga och de som bara lever för att samla pengar inte blir prisade. På många sätt kan vi visa att ekonomiska åtgärder inte är mer än samhällets matsmältningskanal: den måste fyllas och fungera, så att man kan glömma den.

I denna nya etik skulle två nu försummade ting ha främsta platsen: uppfostran och allmänanda (tolerans, hänsyn för andra, skönhetssinne och förmåga att använda fritiden). Man skulle försköna våra städer och ge dem teatrar, bibliotek, konstgallerier och fritidslokaler av olika slag. Man skulle lägga ner dubbelt så mycket pengar som nu på uppfostran och den skulle ha möjlighet att fortsätta genom livet. Författarinnan säger inte att en del pengar för allt detta kunde frigöras genom rustningsminskning. Men hon säger att även om de ökade kostnaderna för gemensamma viktiga värden skulle något sänka levnadsstandarden så vore det väl värt. Det var den rätta andan, säger hon, när Paris lät Place de la Concorde stråla i ljus medan den enskilde var hårt ransonerad. Och när Leningrad på höjden av sin efterkrigsfattigdom nyförgyllde Isaacsdomens kupol och Admiralitetets spira så gjorde det människor lyckligare än materiellt välstånd.

Andrea Andreen

En amerikansk meteorolog skriver i New York Times: »Sedan den första atombombexplosionen år 1945 har vädret företett vissa egenomligheter. Orkaner har drivit från Panamakusten till New England. Antalet virvelstormar (tornados) har stigit från 300 år 1951 till 532 år 1953, 699 år 1954 och över 900 år 1955 och de sprider sig från södra och mellersta västern så långt norrut som till Michigan och österut till Massachusetts.»

(Ur »Frit Danmark«)

Mot atomvapnen:

STOPPA EXPERIMENTEN MEDAN DET ÄNNU ÄR TID

När detta skrives sammanträder i London FN:s nedrustningskommissionens underutskott. I samband därmed har Svenska Kvinnors Västerförbund i en hänvändelse till regeringen väddat om initiativ till förmån för en samnordisk aktion i syfte att åvägabringa ett inställande av de vätebombsexperiment som nu planeras. Vid sitt utvidgade förbundsstyrelsemöte den 26—27 januari hänvände sig SKV till regeringen i samma ärende i en skrivelse som återges här bredvid.

Bland dem som mycket energiskt uttalat sig mot planerna på att förse den svenska försvarsmakten med atomvapen är det socialdemokratiska kvinnoförbundet och dess

IKFF väddar

Vid sitt årsmöte den 16—17 mars antog den svenska sektionen av Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet ett uttalande i atomvapenfrågan. I uttalandet, som riktar sig till regeringen, framhålles att det förslag f. landshövdingen Sandler i januari framförde i FN:s politiska utskott om inställande i två år av alla atom- och vätebombsexperiment är ett stöd för de krav 44 svenska kvinnoorganisationer på våren 1945 ställde till FN:s generalförsamling. Vidare hemställs till regeringen att även i fortsättningen motsätta sig alla försök att införliva atomvapen i vårt försvar.

*

I Norge

håller en bred rörelse på att utvecklas för att få till stånd ett inställande av atom- och vätebombsproven. I ett upprop som Norske Kvinners Nasjonalråd tillställt FN:s nedrustningskommissionens underutskott erinras om att det japanska folket rest sig i protest mot proven. Man väddar till Norges folk att stödja japanernas protest genom att resa en folkaktion för att kräva ögonblickligt inställande av atom- och vätebombsproven såväl i öst som i väst. I uppropet har instämt en rad enskilda personer och organisationer, bl. a. Norges Röda kors, LO:s kvinnonämnd, Nationalföreningen mot tuberkulosen, Norsk Folkehjelp, Kooperativa kvinnoförbundet, IOGT m. fl.

ordförande, fru Inga Thorsson. Vid sin kongress förra våren tog förbundet i ett uttalande till regeringen bestämt avstånd från tanken på svenska atomvapen. I Morgon-Tidningen för den 12 mars hade Inga Thorsson ett längre inlägg i den debatt som förts i tidningens spalter kring frågan och i likhet med vad Ernst Wigforss i ett par tidigare artiklar gjort underströk hon det principiellt nya som karaktäriserar atomvapnen i jämförelse med andra vapen, nämligen **strålningseffekten** vid en explosion, det förhållandet att hela naturen kan förgiftas: växter, djur och människor, och inte bara för nuvarande tid utan även för kommande.

Hon skriver:

Detta förgiftande radioaktiva stoff, som faller ut vid explosionerna, förs med vindarna — som man ännu inte kunnat nationalisera i försvarssyfte — runt jorden. Det drabbar vän och fiende, de egna medborgarna och fiendelandets, nu levande och kommande generationer med förödande, osynlig kraft. Vilka som blir offren, ja det beror på från vilket håll vinden blåser. Enligt färskas uppgifter av amerikanska forskare — i det längsta undanhållna av amerikanska censuren för att inte skada försvarsviljan! — blir verkningarna av ett effektivt bruk av vätebombsresurserna flera hundra miljoner döda. Och det är inte våra värnpliktiga det här gäller, utan all världens civilbefolkning, män och kvinnor, barn och gamla. Att den förgiftade världen därefter åter skulle kunna bli boplats för nya släktled, skadade fysiskt och psykiskt av strålningseffekten, kan man betvivla.

Atomvapenanhängarna säger att det är till skada för vårt folks försvarsvilja och beredskapsanda när man hävdar att atomvapnen icke är något skydd för den egna befolkningen eller de egna försvarskrafterna. Tror man sig kunna bygga upp försvarsvilja på något så bräckligt som en illusion om trygghet, som måste brista i samma ögonblick som ett atomstorkrig skulle bryta lös, frågar Inga Thorsson. Det är bättre att lugnt se sanningen i ögonen: att för människan i atomåldern existerar över huvud taget ingen trygghet och säkerhet förrän förråden av kärn-

UTTALANDE till regeringen

Svenska Kvinnors Västerförbund hälsar med glädje det svenska förslaget i Förenta nationerna om ett uppehåll med atom- och vätebombsexperimenten tills den vetenskapliga kommittén för studium av den radioaktiva strålningens verkningar framlagt sin rapport och fått den behandlad av generalförsamlingen.

Vi vill i detta sammanhang framhålla att det enligt vår åsikt måste bli möjligt att finna en fredlig lösning av alla konflikter.

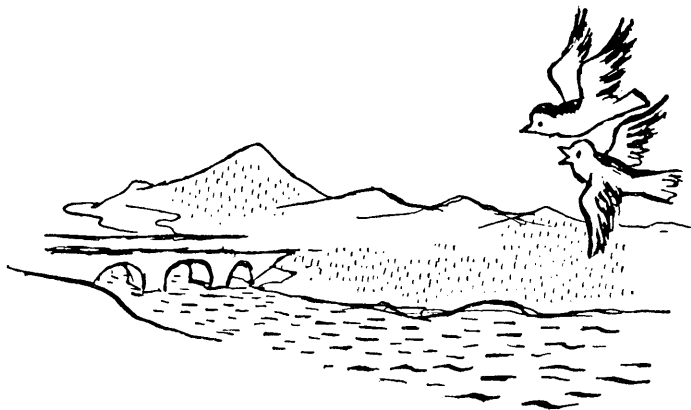
Socialdemokratiska kvinnoförbundet har genom sin ordförande, Inga Thorsson, framhållet att en gräns går mellan atomvapen och andra vapen. Atomvapen innebär ej blott ett krig med massförstörelsevapen utan samtidigt ett osynligt krig, ett direkt hot mot kommande generationer.

Svenska Kvinnors Västerförbund, som helt delar denna uppfattning, väddar till regeringen att kategoriskt avvisa alla krav på anskaffning av atomvapen för Sverige och därigenom stödja världens förhoppningar om en allmän nedrustning.

vapen oskadliggjorts och dess latent energi blir utnyttjad för fredliga ändamål. Hon fortsätter:

Och vi är många som säger, att vi icke kan köpa en förmodad trygghet till priset av eventuell svensk medverkan till världens förgiftande och förödelse. Vår rätt till detta blir icke större därför att stormakterna redan har tagit sig den rätten. Den generation som nu lever, är den första i mänsklighetens långa historia, som getts resurser att genom lek med naturlagarna begå gemensamt kollektivt självmord. När man anser sig ha rätt att på grund av trängsynt nationella och illusoriska trygghetskrav ta dessa resurser i bruk, bryter man i stort högmod med de djupast i naturen nedlagda livslagarna: vår samhörighet med allt levande, i det förgångna, i nuet och i framtiden. Sverige borde kunna ha en uppgift av helt annat slag att i sin lilla mån försöka fullgöra i det större världssammanhanget.

Den röda backen

Tjip var en ung sparv. När han var ett år gammal gifte han sej med Tjiripa och beslutade bilda eget hushåll.

— Tjip, sade Tjiripa på sparvspråket. Tjip, var ska vi bygga vårt hem? Alla tänkbara hål i våran trädgård är redan upptagna.

— Som om det vore någon konst! svarade Tjip — naturligtvis också på sparvspråket. Vi jagar förstås bort någon av grannarna från deras hus och flyttar in där!

Han bråkade och slogs gärna och gladde sej nu över ett tillfälle att visa Tjiripa hur morsk han var. Innan Tjiripa kunde hindra honom hade han redan lämnat kvisten och satte full fart mot den stora eken, som hade ett hål i stammen. Där bodde hans granne, en ung sparv i samma ålder som Tjip.

Jag kryper in i hålet, tänkte Tjip, och om grannen kommer hem så skriker jag att han vill ta mitt hus ifrån mej. Då kommer de gamla hitflygande — och då ska vi nog ta ur grannen all lust att bråka!

Tjip sträckte in huvudet i hålet — bums fick han sej ett riktigt nyp i näbben. Tjip gav till ett klagande pip och hoppade åt sidan. Men då var redan grannen där och hoppade på honom bakifrån. Med ett skrik stötte de ihop, ramlade ner på marken, hakade sej fast vid varandra och trillade ner i en grop.

Tjip kämpade tappert och det såg illa ut för grannen. Men oväsendet lockade dit de gamla sparvarna. De var snart på det klara med vem som hade rätt och vem som var den skyldige, och de gav Tjip ett sådant rejält kok stryk att han inte visste hur han slutligen kom loss.

När han kom till sej själv igen satt han i en buske som han aldrig förr

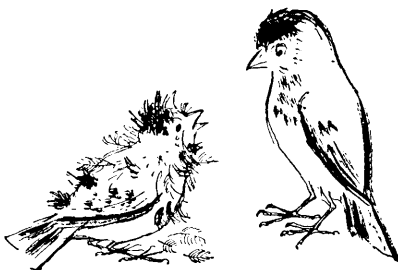
hade sett. Det värkte i hela kroppen på honom.

Bredvid honom satt den förskräckta Tjiripa.

Tjip, sade hon i så sorgen ton att Tjip säkert brustit i gråt om sparvar kunnat gråta. Tjip, nu kan vi aldrig mer återvända till vår hembygds trädgård. Var ska vi nu kläcka våra ungar?

— Som om det vore något att bekymra sej för! Vi hittar en annan plats som är mycket vackrare.

Och de flög därifrån för att finna en ny hemvist.

Snart hade de kommit fram till stranden av en munter, blå älv. På andra sidan älven reste sig ett högt, högt berg av röd lera och sand. Precis under toppen på berget fanns otaliga hål och fördjupningar. I ingången till de större hålorna satt tornfalkar par om par, ur de små hålorna flög snabba strandsvalor ut och in. En hel svärm av svalor tumlade som ett lätt moln över slutningen.

Tjip blängde ängsligt på falkarna. Han tänkte: Strandsvalorna har det bra — de gräver själva sina hål i sanden. Men jag? Skall jag igen tränga mej in i ett främmande bo? Och vid den tanken började det göra ont i alla ben i hans kropp igen.

— Nej, förklarade han, här skulle jag inte trivas: ett sånt oväsen, man blir ju alldeles döv av det!

De kom fram till en glänta i skogen. Där stod ett litet hus omgivet av en gärdesgård och med en utbyggnad av trä.

— Här kan man verkligen leva i lugn och ro, utropade Tjip glädje-strålade. Se bara så mycket korn och smulor som är kringströdda på gården. Här ska vi leva alldeles för oss själva och inte släppa hit några andra.

— Tsss! pep Tjiripa. Titta vilket odjur som ligger där på trappan!

Och sannerligen: på trappan låg en tjock rödaktig katt och sov.

— Som om det vore något att oroa sej för! svarade Tjip mörskt. Vad kan han göra oss? Se här hur jag tufsar till honom...

Han flög ner från taket och styrde direkt på katten. Tjiripa skrek till.

Men Tjip plockade skickligt upp en bröds mula rätt framför nosen på katten och i en blink var han redan uppe på taket igen.

Katten inte ens rörde på sej, han bara blinkade en smula och kastade en skarp blick på den lille våghalsen.

— Säg du? prålade Tjip. Och du som är rädd!

De valde en bred springa under ut-hustaket. Dit släpade de först strån och sedan hästtagel, dun och fjädrar. För det skulle bli ett riktigt fint bo.

När det låg sex små ägg i boet började Tjiripa ruva.

Tjip var ständigt på jakt efter flugor och andra insekter åt Tjiripa, för det var viktigt att hon fick fin och lättsmält mat. En dag var han ovanligt länge borta och Tjiripa ville se efter var han höll hus.

Hon stack bara ut näbben ur springan. Blixtnabbt sträcktes en rödaktig tass med utspärrade klor fram från taket och försökte ta tag i henne. Tjiripa ryckte sej loss — och efterlämnade en hel tofs av fjädrar i kattens klor. Det var på en hårsman när att

rövaren hade gripit henne.

Katten följde henne med ögonen, stack in tassens i springan och med ett enda grepp rev han ut hela boet — ett nystan av strån, fjädrar och dun. Förgäves skrek Tjiripa, förgäves störtade sig den äntligen hemkomne Tjip på katten — ingen kom dem till hjälp. I största lugn åt den röde rövaren upp deras sex små dyrbara ägg. Vinden grep tag i det tomma, lätta boet och kastade ner det på marken.

Samma dag lämnade sparvarna för alltid utbyggnaden och flyttade över till gläntan i skogen, ganska långt bort från katten.

I gläntan hade de turen att hitta en tom trädstam. Så började de igen samla strån och fjädrar och en hel vecka höll de på med byggnadsarbetet.

I deras grannskap bodde den tjocknåbbade bofinken med sin gemål, den muntre flugsnapparens med sin fru och den snobbige herr Steglits med fru. Varje familj hade ett eget hus, mat fanns det åt alla, men Tjip hade naturligtvis redan muckat gräl med sina grannar — helt enkelt för att visa hur modig och stark han var.

Men bofinken visade sig överlägsen

Tjip och tufsade till honom ordentligt. Därefter blev Tjip försiktigare. Han försökte inte mucka gräl mera, utan reste bara på fjädrarna och kvittrade litet överlägset när någon av grannarna flög förbi.

Så levde de ett lugnt liv, tills plötsligt något otureligt hände. Det var bofinken som först slog larm. Han bodde längst bort från sparvarna, men Tjip hörde hans höga varnande rop.

— Fort, fort! ropade Tjip till sin Tjiripa. Hör du, bofinken slår larm — det är fara på taket!

Tjiripa flög ut ur boet och satte sig bredvid Tjip på en gren. Grannarna hade varnat dem för faran och de var beredda att möta den ansikte mot ansikte.

I buskarna glimtade en röd tjockfäll, och deras otäcka fiende — katten — kom fram. Han såg att grannarna redan varnat sparvarna för honom och att han inte hade någon möjlighet att fånga Tjiripa. Han väste av ilska.

Plötsligt rörde sej svanstippen i gräset, kattens ögon blev alldeles smala: han hade upptäckt boet i trädstammen. Sparvägg är ingen dålig frukost och katten slickade sej lystet om no-

sen. Han klättrade uppför stammen och sträckte in tassens i öppningen.

Tjip och Tjiripa upphävde ett skri så det genljöd i skogsgläntan. Men inte heller här kom någon till deras hjälp. Grannarna satt på sina platser och skrek högt av ångest. Varje fågelpar satt i ångest för sitt hus.

Katten drog ut redet med sina klor. Men denna gång hade han kommit för tidigt: han fann inga ägg i boet hur han än sökte.

Då kastade han bort det och släppte sig ner på marken igen. Sparvarna fortsatte att ge upp ångestskrin.

När han kom till buskarna blev katten stående, vände sej om och såg på dem som om han ville säga:

— Vänta bara, mina vänner, vänta! Ni undgår mej inte. Bygg er ett nytt bo var ni vill, ruva fram ungar, jag ska komma och äta upp dem och er också på köpet!

Och han väste så förfärligt att Tjiripa darrade av skräck.

Katten var borta men Tjip och Tjiripa satt kvar och sörjde över sitt förstörda bo.

Slutligen sade Tjiripa:

— Tjip, om några dagar kommer jag bestämt att lägga ett ägg igen. Vi måste skynda oss och hitta en ny plats någonstans på andra sidan älven. Där kan katten inte hitta oss.

De begav sig i väg. Strax efteråt befann de sej åter vid den röda backen.

Kom till oss, kom till oss! ropade strandsvalorna på sitt svalspråk. Hos oss i Röda backen härskar ett vänskapligt och muntert liv.

— Ja, ropade Tjip, och själva grälade ni och slåss!

— Varför skulle vi gräla och slåss? frågade svalorna. Hos oss vid älven finns det flugor tillräckligt åt alla, hos oss i Röda backen finns det många obebodda små hålor — sök bara ut en åt dej!

— Men falkarna då?

— Falkarna fångar gräshoppor och möss på fälten. Oss rör de inte. Vi lever i vänskap med dem.

Och Tjiripa sade:

— Vi har sett oss omkring så mycket, Tjip, men en vackrare plats än den här har vi aldrig sett. Låt oss bo här.

De flög fram till backen och verkligen: ingen av falkarna rörde sej från sin plats. De sökte ut en liten håla efter sin smak: den fick inte vara för djup och ingången måste vara någorlunda bred. De fann två passande bredvid varandra. I den ena hålan

byggde de sitt bo och Tjiripa gjorde sig färdig att ruva; i den andra hålan övernattade Tjip.

En morgon ropade Tjiripa på honom:

— Skynda dej hit: en har pickat!

Några minuter senare visade sej en liten fågel — ynkligt liten, naken och blind. På en tunn, tunn hals vacklade hjälplöst det stora nakna huvudet.

— Oh, vad han ser komisk ut! ropade Tjip full av förvåning.

Vid samma tid började det bli oroligt i Röda backen. Sparvarna hörde i sitt bo hur svalorna plötsligt gav upp gälla skrin.

Tjip hoppade ut och återvände genast med meddelandet att den röda katten var på väg upp i backen.

— Han har sett mej! skrek Tjip. Strax är han här och drar både oss och ungarna ur boet! Skynda dej, vi måste fly!

— Nej, svarade Tjiripa bedrövad. Jag kommer inte att lämna mina små. Sen må det komma vad som komma vill.

Då flög Tjip ut ur hålan och störtade sej som vansinnig på katten. Men katten lät sej inte störas och klättrade vidare. Som ett moln kretsade svalorna kring honom och med ett skrik kom falkarna till hjälp. Katten kröp snabbt uppåt och med ena tassens klamrade han sig fast vid hålans kant.

Men i samma ögonblick hade en falk huggit näbben i svansen på honom och en annan högg honom i ryggen.

Katten jämrade sej av smärta, vände sej om och sökte gripa fåglarna med framtassarna. Men fåglarna vek undan, katten förlorade fotfästet och rullade som en snurra neråt. Ingenstans kunde han haka sej fast — sanden under honom rasade och det bar iväg allt fortare och fortare neråt.

Fåglarna kunde inte längre se var katten fanns, de såg bara ett moln av rött damm. Plask! — där stannade dammolnet över älven. När dammet äntligen lagt sej fick fåglarna se ett genomvått katthuvud mitt i floden. Bakifrån följde Tjip katten och nöp honom i huvudet.

Sedan dess har man aldrig sett till katten i Röda backen.

Tjiripa fostrade i lugn och ro upp sina sex ungar och en tid senare fick hon sex till och alla stannade de kvar i de fria svalnästena.

Men Tjip slutade upp med att behandla sina grannar överlägset och med svalorna slöt han en varm och fast vänskap.

Honorine Hermelin Grönbech:

De nära och de fjärran STJÄRNORNA

För 27 år sedan skrev Harry Martinson en dikt till Elisabeth Tamms 50-årsdag — den 30 juli 1930. Av en händelse har den dykt upp ur djupt fördolda skrymslen; den lyder så här:

Undersamt liv har den människa
vars solvarvs cirklar gå ihop på
rosornas dag, i pionernas tid —
Särlyckligt lagd i livets kedjeöden
är den människan.

Undersam födelse har det liv
vars första solcirkel utgår från den
mognande rågens tid.
Sällsam är hennes väg
där hon från mognadstid till mognadstid
vandrar.

Och vi, som tro på stjärnornas
undersamma banor.
Vi ha gått att möta dig här
i mognadens tid, i din fullbordans
trädgård.

Ty sällsamt hörs ur juniskogar
andra ödens resonans
i återkomsttidens flöjter tolkande vox
humana.

Dikten är så gott som jämnårig med Martinsons debutbok *Spökskepp*. Det är underligt att läsa den i dag. Finns där inte i dessa rader hela Martinsons universum, som han sedan åter och åter velat tvinga språket att ge uttryck för: ett in i minsta detalj levande universum, där trådar eller strålar av samförstånd och bistånd går från alla och till alla, från sol och stjärnor till den mognande rågen lika väl som till den arbetande, skapande, kännande människan. — Levande, det betyder ju alltid att växa, blomma och mogna, och så dö och gömmas i jorden för att ge växt åt nytt liv.

Ja det är underligt att läsa den lilla dikten från 30-talets första år och mot den sätta Aniara av i dag, rymdskeppsfärden bort från den strålnings-skadade, dödsdjuka jorden ut mot

ett iskallt universum. »Vi som tro på stjärnornas undersamma banor» har bytts mot »bittra stjärnors sting»

när vilsefarna skeppet Aniara
i rymdens öde rum drar bort från
skamlig tid.

På denna punkt vill jag påminna om en diskussion som ägde rum vid ett midsommarmöte på Medborgarskolan i början av 40-talet, alltså under senaste världskrigets första år. Utgångspunkten var professor Hans Petterssons radioföredrag, även utgivna i bokform med titeln *Från atomkärnans explosion till universums*. Kontentan av dessa föredrag kunde i yttersta korthet sägas vara den att vår jord — kanske ensam i världsrymden om att hysa liv och grönska — så att säga ständigt svävar mellan liv och död. Ty den hotas av två lika ofelbart dödade makter: världsrymdens »kosmiska strålning» från ena sidan, och från den andra de explosiva krafter som finns bundna i de radioaktiva grundämnenas atomer.

Från den kosmiska strålningens förödande verkan — liksom från världsrymdens kyla — skyddas jorden genom atmosfären, och den radioaktiva strålningen är bunden inom rimliga gränser i atomerna.

Men om man rubbar atmosfärens hölje, vad händer då? Och vad blir följden om man lär sig att klyva de radioaktiva grundämnenas atomkärnor?

Den sistnämnda frågan ställde professor Hans Pettersson år 1940, och märk vad han tillade: Det är VÄL, sade han, att vi inte kan göra det, ty den dag vi lär oss att klyva dessa atomkärnor och därmed kan släppa lös de oerhörda explosiva krafter som där finns bundna, den dag är det klart att vi kommer att använda dessa krafter i krigets tjänst som ett utomordentligt, fruktansvärt förintelsemedel.

DET ÄR KLART. — Det var denna mening vi fastnade på den midsommaren för 15 år sedan. Vi frågade oss: är vi verkligen så bundna av Ödet, ofta kallat Utvecklingen, och är krigets krav det heligaste, mest oantastliga för oss, jordens mänskliga invånare, ett krav som bryter alla andra? Har vi människor inte längre makt att säga ja eller nej? — och våra tankar gick vidare kring denna vår levande jord och vi frågade oss: Är det kanske den gåva som här på jorden givits oss människor och för visso också våra medvarelser, att allt vad vi gör eller låter kan först ha passerat genom vårt hjärta, vårt kännande och medkännande hjärta. — Ensam i världsrymden, eller med okända systemplaneter inom eller utom räckhåll så skulle denna vår jord vara bärare av en makt, som kan sättas upp mot det blinda Ödets. Ty vårt hjärta kan tvinga vår tanke att överväga: Vill jag detta eller vill jag inte, vill jag taga detta redskap i min hand eller vill jag det inte?

På den punkten, där frågan står huruvida vårt hjärta är den makt som skall sätta gränser för det kalla och blinda Ödets — eller Utvecklingens — makt och bryta gränser mellan jordens olikartade bebyggare, kan man med glädje ge ordet åter till Martinson. Låt oss välja en liten dikt ur samlingen Cikada, ur den del därav som så att säga utgör förspelet till den begynnande Aniara-cykeln. Den lyder så:

Den djupa känslan är mäktig också
svalkan.

Den har ett förnuft som är gräsets och
det självuppoftande djurets.

Så släpar den vatten hem
från brunnarna till livet.

Men i Aniaras första sång står dessa
rader:

Den stora löjligheten i att leva
står då så tydlig för varenda en
som år för år försökt att nå en reva
som släpper in en glimt av hoppets
sken — — —

Aniara är oändligt tröttsam att läsa,
ja olidlig. Man säger sig ständigt: Hur
mäktade, hur uthärdade Martinson att
skriva detta? Men samtidigt, hela tiden,
inser man att just så måste det
vara när han påtagit sig att måla och
mäta dessa år — efter år — i den
tomma mållösa rymden där Aniara
med sina åttatusen flyktingar från den

Ur Aniara:

Mitt i den brinnande solen
finns en pupill, en kärna
som med sin gåtfulla virvel
gör den till kärlekens stjärna.
Var gång den ser på jorden
uppstår en äng och blommar
dag efter dag och fröar
glad genom lycklig sommar.

Blommorna lyfta ur marken
ett levande flaggspel som vaggar.
Fjärilar dansa med gula
slöjor kring tisteln taggar.

Humlorna brumma i gräset
där stråskuggan marken rutar.
Sval leker sommarvinden
i lättörda vallmokenutar.

Flyktig är lyckan — en stundens
slumpvinst i soliga dagar.
Långt bortom larv och grymhet
lyser i sommarens hagar
kärlekens sommarstjärna
midsommartidernas blomma.
Vad förtjänste väl mera
att vi bleve glada och fromma.

förödda jorden ilar — mot ingenting.
Är — som förbrukar allt, alla förströ-
elser, alla kroppens och själens lustar,
alla illusioner och fiktioner, religioner
och kulter, ja som till sist har förbru-
kat alla minnen — minnena från jor-
den, livets hemvist.

När man har trälät igenom ett åttio-
tal sångers rymdfart och följt en av
passagerarna till porten ut mot rym-
den: — döds kapseln slussades — mot
ljusårsgraven — lyser det plötsligt
som en glimt från en liten fläck där
man får mark under fötterna:

Vi kom från jorden, Doris land,
klenoden i vårt solsystem,
det enda klot där livet fått
ett land av mjölk och honung.
Beskriv de landskap som där fanns,
de dagar som där grydde.

Men fortsättningen kommer omedel-
bart:

Beskriv den mänska som i glans
sitt släktes likdräkt sydde
tills Gud och Satan hand i hand
i ett förstört, förgiftat land
kring berg och backar flydde
för mänskan, askans konung.

Dock — det är som om den snabba
glimten från jorden inte kunde dö, inte
helt förkvävas av aska och köld. Ty
här följer den sång nr 80 som återfin-
nes på sidan 9. Men Aniaras hopplösa
färd måste följas ända till det bittra
slutet:

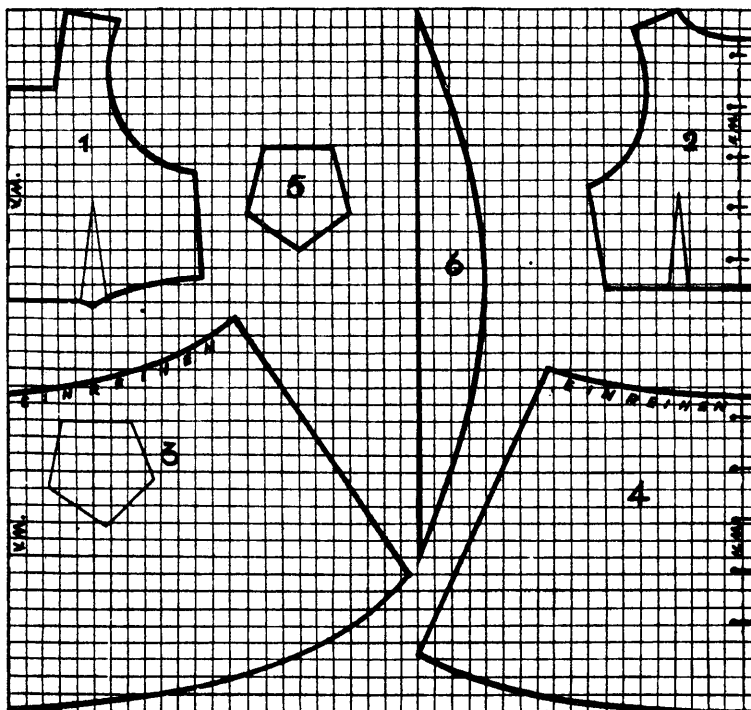
Det fanns ej längre några ljus att
tända.

En ensam lykta brann vid Mimas grav
dit nu de sista samlats för att vända
i hopplös nöd sin rygg mot dödens hav.

Söt i prickigt...

Även om våra småflickor helst springer omkring i långbyxor kan ett förkläde vara på sin plats när de hjälper till i köket eller har en snygg klänning på. Den här lilla prickiga tingesten med tillhörande mönster fann vi i en tysk tidskrift och tyckte den var så näpen att vi ville återge den. Beträffande storleken är att säga att varje ruta svarar mot 2 cm. De olika delarna är märkta med nummer: 1 och 3 är frambelarna, 2 och 4 ryggdelarna, 5 är fickan och 6 volangen.

De sista timmarna av mänskotid mot lågan vände sina ögons fråga. Så satt på jorden mången fånge vid sin sista lampas ljus och såg dess låga och hörde hur plutonen ställde upp där utanför där murens hårda sten snart skulle spegla skottens mynnings-sken.

Ty rymdens grymhet övergår ej mänskans.
Nej mänskors hårdhet tävlar mer än väl.

Fånglägercellens ödslighet på jorden har tungt sin stenrymd vält kring mänskans själ. — — —

Bisatta i vår stora sarkofag vi fördes vidare i öde hav där rymdens natt oändligt skild från dag
en glasklar tystnad välvde kring vår grav.

Finns det så mycket övrigt att tillägga? Ja, allt är att tillägga. Må det tillåtas mig att än en gång citera ett uttalande av Vilhelm Grönbech — till hans studenter vid Köpenhamns universitet någon gång i början av 40-talet:

Om Ni riktigt förnam vad Ni kunde komma att betyda i den tid som stundar, då världen skall omvärderas, så skulle Ni inte klaga över att Ni

lever just nu. Förmågan att förstå, den kommer snart, mycket snart, att behövas.

Till detta skulle jag först vilja foga den glädje, som jag tror har genklang inom hela vårt förbund, glädjen över att kvinnoförbund i Sverige — Fred och Frihet, Socialdemokratiska Kvinnoförbundet, Svenska Kvinnors Västerförbund — bestämt uttalat sig emot att Sverige skall lägga sig till med atomvapen »i försvarstekniskt syfte».

Men känner vi inte samtidigt klart, att den stora »omvärderingen» inte kan göra halt där, utan måste gå vidare. Den kan inte göra skillnad mellan atomvapen och t. ex. napalmbombens brinnande bensingelé, som klibbar fast vid och obönhörligt förbränner allt levande, ja den kan heller inte göra halt vid så kallade konventionella vapen; den måste upphäva

krigets väsen, dess makt att dominera tillvaron. Och den måste gå än vidare och pröva teknikens alla »fredliga» välsignelser, inte bortförklara deras hot att förgifta vatten, växtlighet och därmed allt liv. Men säkerligen måste den först och sist spränga »fånglägercellens ödslighet — — kring människans själ», så att vi återfinner det självklaraste av allt — vår medkännande samhörighet. Där måste vi alla utan tövan vara med — som dagmaskar vilka gör mull av förvissnat gräs, som regndroppar vilka samlats till rännilar och till sist blir en kraft som kan vända tidsströmmen.

Vi är »den allsmäktiga allmänna opinionen». Och varje samtal, varje samvaro kan öka den kraft som skall vända strömmen, så att vår jord bevaras, eller återvinnes, som de levandes land.

Flottyrkokta bakverk

Med undantag för julens klenäter och en och annan gång munkar brukar vi i vårt land sällan servera flottyrkokta bakverk. Här ger vi ett par österrikiska recept och ett par från Tyskland på friterade bakverk, som passar bra både som dessert och till kaffe eller te.

Schmalzrosor

(se bilden)

Man gör en lös deg av 500 gr mjöl, 20 gr jäst, 2 ägg, 80 gr smält margarin, en knivsudd salt, 2 tsk vaniljsocker och ljum mjölk. Man kan om man så vill också tillsätta en aning riven muskot och mald ingefära. Degen ställes att jäsa på vanligt sätt och kavlas sedan ut till en ganska tjock platta. Med mått tar man ut rätt stora runda kakor, gör ett hål i mitten och skär eller klipper regelbundna snitt runt kakans kant. Man lägger kakorna försiktigt i het olja eller kokosfett och ser till att de blir vackert guldbruna på båda sidorna. Serveras varma och överströdda med pudersocker.

Rhenska mandelbollar

(mycket fina)

250 gr socker och 4 ägg röres vitt och pösigt. Därefter tillsätter man 100 gr riven mandel, $\frac{1}{8}$ liter konjak eller rom, en nypa salt, 100 gr smält margarin och 500 gr mjöl, i vilket inblandats 3 strukna tsk bakpulver. Degen knådas väl, ställes kallt en stund och kavlas sedan ut till $1\frac{1}{2}$ cm tjocklek. Med ett litet runt mått tar man ut kakor, rullar dem en aning mellan händerna så de blir rundare och kokar dem i het flottyr tills de är vackert gulbruna. Man låter dem rinna av och beströr dem med pudersocker medan de är varma. Serveras kalla till kaffe eller te.

Rosetter

Man värmer svagt $\frac{1}{4}$ l. mjölk, tar undan litet av den i en kopp och rör däri ut 20 gr jäst och 1 tsk socker. I en skål hälls 500 gr rumstempererat mjöl, jästlösningen tillsättes först, därefter resten av mjölken och sedan 1 ägg, 75 gr smält margarin, 100 gr socker och en nypa salt. Degen arbetas tills den släpper skålen. Allt efter smak tillsätter man antingen saften av en halv citron eller vaniljsocker. Av degen formas små bollar, som får jäsa upp på mjölad plåt eller bricka. Sedan spetsar man upp dem på fingret så de får ett hål i mitten, man sträcker ut dem en smula så att man får en avlång ring, som vrides till så den ser ut som en rosett. Rosetterna kokas guldbruna i het flottyr och beströses med socker medan de är varma. Serveras kalla.

Söta kragar

Deg som ovan, ganska lös. Man tillsätter citronsaft, rätt rikligt med mandelolja, en aning muskot och mald ingefära. När degen jäst upp kavlar man ut den ganska tunnt och skär med sporre ut den i 3 cm breda och 15 cm långa bitar. De lägges försiktigt i het flottyr och kokas guldbruna. Överströses med pudersocker medan de är varma.

Vi har inte råd...

Forts. fr. sid 8

också hushållspengar och redovisade för femman hon fick förra veckan. Då svor jag att aldrig, aldrig skulle jag gifta mej och ha det som mor. Nu är det inte femman, det är hundralappen (stadsbon undrar också till

sin fru vart pengarna tar vägen). Mina hushållsnotor är minst lika dyra som stadshushållens. Ändå har jag billigare mjöl, ägg och potatis. Men jag lagar mer mat, fler mål mat, gör åt mer disk- och tvättmedel. Vi bönder äter ju så mycket! (ändå är min man mager som en sommarräv).

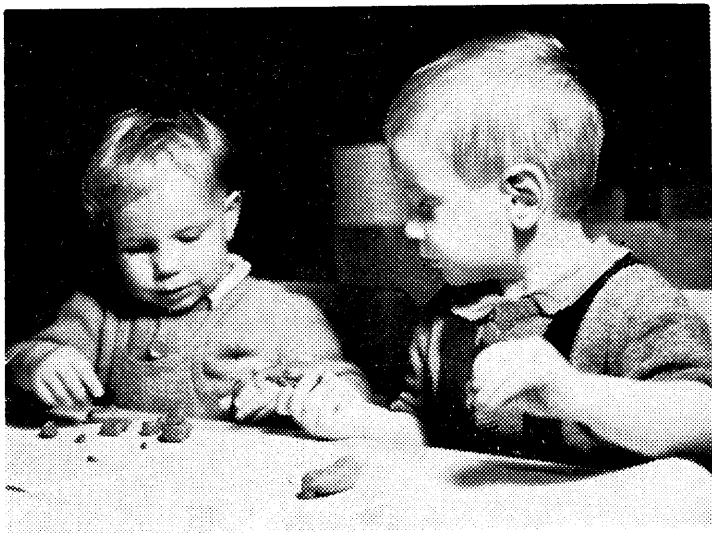
Bakom mej står en kvinnoorganisation på 60.000. Där säger de styrande att det bästa som hänt oss de senaste tjugofem åren var att vi blev befriade från utearbete. När och var har hustrun blivit befriad? Hon kan inte slippa. Vill inte och får inte. *Vi måste ju ha en inkomst som vi kan existera på.* Hur skulle det se ut i vårt land om inte kvinnor toge del i förvärvsarbete? Det är väl inte märkvärdigare för oss på landet än i stan. I början av trettiotalet blev det ett slagord bland bönder att jordbrukspriserna skulle stiga så att mannen skulle kunna känna sej som familjeförsörjaren. I dag finns inte säsongarbetaren att få. Vem kan förresten leva på att bara gå som reserv? Vi ska vara så tacksamma vi bondhustrur att vi kan fylla denna viktiga plats. Vi får inte gå så långt i vår »befrielse» att vi rynkar på näsan åt yrket. Våra män får inte sakna förståelse för arbete i ladugård och svinstia. En lärare på en lantmannaskola sa att vi redan är där.

Men min egen kvinnoorganisation är så lite självmedveten att den kan säga att det bästa som har hänt oss var när vi kopplades från utearbetet. Den borde i stället kräva att vår fackförening gjorde oss *yrkesmedvetna*. Att vi fick säte och stämma där som jordbrukskalkyler göres upp. *Vi har inte råd att dras med nedärvda värderingar.*

Gör jag mitt land — min gård — och min familj den största tjänsten när jag är ansedd vara *försörd av min man*? Sänker jag min mans prestige när jag begär en *egen* röst i min *egen* fackförening? (Har andra fackföreningar beteckningen familjemedlem?)

Detta är en så vital fråga. Den borde diskuteras långt utanför bondeleden. Försvinner den kompetenta reservarbetskraften, den deltidsarbetande bondhustrun, ja då är det så dags att klaga. Då måste vi få andra priser på livsmedel. Vad blir det då?

Det blir *sänkt levnadsstandard*.

I LEKSKOLAN går timmarna fort för där är så mycket intressant att syssla med. Lekskolan är utvecklande för barnen och en bra hjälp för mödrarna. Men vi har ännu allt för få av den sorten — här liksom ifråga om daghem behövs en väsentlig utbyggnad.

Havet och Operan...

Forts. fr. sid. 12

sade gatan, gick fram till kiosken och köpte en tidning. Men hon ville inte genast fördjupa sig i den — det kunde hon göra hemma.

Där är redan den tränga och kyliga Saint-André-des-Arts-gatan. Henriette passerade hastigt förbi butiksräderna och kom fram till sin port, nickade i förbigående åt portvaktsfrun och började gå upp för trapporna. Hon gick långsamt och stödde sig på ledstången. Det var mörkt i hela uppgången. Kanske hade hon sträckt ut sin promenad alltför länge? Genom de stängda våningsdörrarna trängde röster, musik från radion.

Musik... Nej, hon skall inte dö förrän hon hört operan, förrän hon sett havskusten...

Nu öppnar hon dörren. Där är hennes rum. Ett smalt bord, två pinnstolar, en järnsäng, ett ynkligt litet skafferi. På bordet ett stycke bröd, tre potatisar, ett glas mjölk.

Hon breder ut tidningen framför sig och ögnar igenom sida efter sida. Så gräver hon i kjolfickan. Var är lottsedeln som hon inte släppt ur handen på hela morgonen? Gud ske lov, där är den och det är säkert vinst på den, det är hon övertygad om. Allt i dag talade för det. Naturligtvis inte högsta vinsten, det hade hon aldrig eftersträvat. Men bara det var en liten, så där ett par tusen francs. Det skulle räcka för biljett fram och åter till Tréport. Och så till en biljett på operan, det behövde inte absolut vara på parkett, nej någonstans på galleriet, en billig plats.

Havet och operan... Målet för hennes längtan under alla år. Om den nu

går i uppfyllelse kan hon lugnt dö och om hon träffar sin man på den andra sidan ska hon berätta för honom om havet och om operan.

... Vad? Ingen vinst? Hennes pekfinger glider från rad till rad. En gång och en gång till följer hon de långa sifferkolonnerna. Nej, hennes nummer finns inte i tabellen. Hon har förlorat havet och operan! Solen hade inte varit annat än bedrägeri, bedrägeri också morgonens friskhet och den molnfria himlens blå. Lottsedeln var en nit, bortkastade pengar!

Hon lyfter huvudet, lyssnande... Runtom hennes vindskupa larmar Paris som ett hav. Tydligen är det samma dunkla ljud som när man närmar sig havet. Och de obestämda tonerna erinrar om vindens ljud i seglen, om vågornas plaskande när de slår mot ett fartygs sida. Det otydliga surret av röster påminner säkerligen mer om den fullbesatta salongen när musiken just förklingat och publiken bereder sig att applådera...

Den gamla kvinnan lät ansiktet sjunka ner i de trötta arbetsslitna händerna. Tröttheten, som hopat sig under ett långt liv, reste sig inom henne... Havet och operan, havet och operan... Så skall hon aldrig komma att få se de två...?

*

Hans och Greta

på nya vägar — pjäsen vi berättar om på sid. 8—9 kan rekvideras från SKV, Box 180 73, Stockholm 18.

Svenska Kvinnors Vänsterförbund (SKV)

uppstod år 1931 och har utvecklats ur föreningen Frisinnade kvinnor, som bildades 1914. Det bygger på samarbete mellan olika åsiktsriktningar och har därvid alltid hävdad sin tro på kvinnornas särskilda uppgift för fredens sak och sin övertygelse att samhället måste omdanas till att motsvara även de kvinnliga medborgarnas behov.

SKV är sedan maj 1946 svensk sektion av Kvinnornas Demokratiska Världsförbund (KDV), som omfattar över 200 miljoner kvinnor i 80 länder. KDV och dess nationella organisationer kämpar för att vinna och praktiskt förverkliga **kvinnornas rättigheter**: rätt att rösta och att väljas, rätt till arbete, till lika lön för lika arbete och till befordran; rätt till undervisning och yrkesutbildning och till social trygghet för moder och barn.

KDV och dess nationella organisationer kämpar för att tillförsäkra **alla barn ett lyckligt liv i trygghet**; undervisning och goda bostäder, hälsovård, sund litteratur, goda fritidssysselsättningar. KDV vill samla all världens kvinnor oberoende av hemort, ras och livsåskådning till försvar av **freden**.

Tidningen VI KVINNOR
i demokratiskt världsförbund

Utgivare: Andrea Andreen

Redaktionskommitté:
Valborg Svensson, Birgit Ehrén

Utkommer med nio nr pr år.
Prenumerationspris pr år: Kr. 4:50
Lösnummer 50 öre (kommissionärer antagas).

Postgiro: 513 23. Box 180 73
Stockholm 18
Svenska Kvinnors Vänsterförbund
Förbundsstyrelsens lokaler är
belägna i Kungsgatan 79,
Stockholm. Tel. 53 19 61

Tr. a. b. Plantryck, Sthlm 1957